

16. Učitelj nastopaj v politiki vedno aktivno in podpiraj ono napredno stranko, ki je prijateljica šoli in učiteljstvu. Pri občinskih volitvah imej učitelj prosto roko; pri deželnozborskih in državnoborskih volitvah dajaj direktivo „Zaveza“ od slučaja do slučaja.

17. Zastopniki učiteljstva v upravnih šolskih oblastvih naj kandidirajo po svojih učiteljskih društvih in naj polagajo na občnih zborih istih društev račun o svojem delovanju.

18. Zastopniki učiteljstva v upravnih šolskih oblastvih naj se zavzemajo v prvi vrsti za člane naše organizacije.

Risanje v ljudski šoli po sedanjih zahtevah.

Spisal Fr. Suher.

(Dalje.)

Govorili smo o ri-anju na pamet, o prostolehtnih vajah, o risanju po naravi in predmetih iz navadnega življenja, o prostih vajah s čopičem, o projektivnem risanju in modeliranju.

Posneti nam je, v kakem razmerju soje te vaje. Na spodnji stopnji ima vodilni pomen risanje na pamet, na srednji stopnji prehaja risanje na pamet polagoma na risanje po svestnem naziranju, na višji stopnji na risanje po predmetu.

V tehniškem oziru imamo na spodnji stopnji šematiško risanje s prehodom na prostolehtne vaje, na srednji stopnji prevladujejo, kakor je treba, proste vaje s čopičem in prostolehtne vaje, na višji stopnji nastopajo te vrste vsaj druga poleg druge. Prostolehtne vaje nastopajo večkrat, recimo vsako uro, pa samo po 10 do 15 minut v eni uri. Risanje na pamet je predmet za vse stopnje. Za linearno risanje se naj porabi v vsakem četrtletju po ena ura; vrhu tega se naj vadi v računskih in domovinoslovskih urah.

Risanje po predlogah je po sedanjih zahtevah popolnoma izključeno. „Po predlogah postane vsaka prosta volja sužnja tujemu. Tako gorostatno udobna tuja očala napravijo vsako oko kratkovidno. Ali so veliki umetniki antike menda začeli s čim drugim kakor z naravo? Seveda je narava neizrečeno bogata natančnosti, da je ni mogoče popolnoma izraziti. Zato pa tudi vsak umetnik sam poda svoj individualni, karakteristiški izvleček. Že prvi poizkus risanja po naravi sili našo mladino, sploh vsakega, da začetkom karakterizuje, da postane individualno samostojen, kar je tisočkrat več vredno, kakor posuemanje grafičnih in drugih podob, ki po njih postane otrok suženj tuji volji in izgubi svojo voljo prej, ko jo je sploh uporabljal.“ (Jost, str. 148 poroč. o II. kongr.) O stenskih predlogah pravi Jost (str. 149): „Kaj so pravzaprav stenske predloge? Nič kakor povečane predloge, ki so se srečno iz rok otrok odstranile. Ne da bi dajale reči, dajajo črte, in kje so v naravi take črne črte kakor na predlogah? Proč s temi zastarelimi učili!“ — Iz uvoda k našim izvajanjem je posneti, kako naj rabimo predloge. — Dobre predloge so umetniški proizvodi; če so res umetniške, imajo pravico, da jih upoštevamo kot nazorilo kakor sploh umetnine, če pa ne, jih sploh ne pogledamo. Dobro preučavamo zaradi umetniške vsebine, posebno pa zaradi tehnike, in posnemamo jih. Ne kopiramo pa jih v šoli nikdar. Če ima otrok posebno veselje, to doma storiti, mu ne branimo. Kakor hitro pa bi hotelo postati kopiranje predlog manj, ali če bi se hotelo z njim odrivati drugo risanje v šoli med ukom, moramo se temu kar najstrožje upreti.

Nekaj pa je, kar dela tu izjemo, namreč, če prerisujemo ornament tam, kjer služi svojemu namenu. Torej risemo pas na vrču z vrčem vred, cvetico na majoliki, stensko borduro v šab-

lonski tehniki s stene, plastiški okraski z oltarja v cerkvi, železno mrežo z okna na licu mesta, gotički svod v cerkvi, kartužo z renesančnih hišnih vrat, stilizirano cvetico s kmetiškega kožuha, pletenino z narodne belokranjske obleke, srebrn pas in zlato avbo gorenjske neveste, okraske na starih hišah in pohištvu i. t. d.

Tako bi lahko zbirali motive narodne ornamentike, da si postavimo v nji tak spomenik, kakor si ga je narod ustvaril, ko je zbiral besede v dragi zaklad, v Wolf-Pleteršnikov slovar. Na umetniškem polju že stopa narod z uspehom v vrste drugih mogočnih tekmecev. Če bi se potrudili, bi si ustvarili tudi narodno ornamentiko, kakor Hrvati, ki bi lahko imponirala sosedom in nam prinašala poleg ugleda tudi gmotnega dobička.

(Dalje.)

Vestnik.

Izletnike v Belgrad opozarjamo, da se morajo preskrbeti s potnimi listi, ker jih sicer ne puste čez mejo. Potne liste izdaja pristojno okrajno glavarstvo. Odhod iz Ljubljane v četrtek, 16. t. m., ob 2.57 popoldne.

V zadnji seji deželnega šolskega sveta kranjskega so bili imenovani: Frančišek Musa za Dole, Alojzija Burnik za Žire, Klementina Pikel za Zalogo, Tomaž Petrovec za nadučitelja v Jaršah, Angela Janša za Jarše, Julij Čenčič za nadučitelja za Vreme, Evgenija Kalan za Postojno, Frančiška Valenčič za Prem, Marija Mehle za Srazrednico pri Sv. Jakobu v Ljubljani, Fran Jaklič za Radovljico, Marija Novak za Polhov gradec, Franc Kette za Notranje gorice, Melhior Dolenc za Črnomelj in Amalija Gvardija za Suhor. V pokoj sta šla Jos. Bizilj na Peči in Leopold Zupin v Bruncih. Menjali sta službi Ana de Toni v Rovtahn in Pavla Brezovšek v Dobu. Nadalje je deželni šolski svet sklenil, da razširijo šolo v Trzinu na dva razreda, šolo v Bohinjski Bistrici pa na tri razrede. Uredili so tudi šolske razmere v okolišju Goče na Vipavskem. A kako! Deželni odbor je zahteval, naj napravijo v Ložah enorazrednico, v Gočah pa tudi enorazrednico. Vzlic najodločnejšemu odporu deželnega odbora pa je deželni šolski svet sklenil drugače in bodo morali otroci iz Lož v burji hoditi v šolo v Goče. Naj stori občina Lože primerne korake, da dobi svojo enorazrednico.

Iz štajferskega deželnega šolskega sveta. Šolski vodja enorazrednice pri Sv. Jernju nad Muto je postal Fr. Sinigoj. dosedaj učitelj pri Sv. Duhu na Ostrem vrhu. Nadučitelj v Radvini pri Mariboru je postal ondotni učitelj Em. Ruprich. Stalne učiteljice so postale: Eliza Jesenko na mestni dekliški šoli v Celju, Ivana Toplak pri Sv. Barbari v Halozah, Josipina Schlaipach pri Zgornji Sv. Kunigundi, Tereza Schmidlechner pri Sv. Antonu v Slovenskih goricah in Ana Vester v Spodnji Polskavi. Pr-meščena je učiteljica Ljudmila Božič iz Libov v Zabukovje. Učiteljica za ženska ročna dela je postala pri Sv. Križu nad Mariborom nadučiteljeva soproga Matilda Vodnik iz St. Jurja na Pesnici.

V odbor družbe sv. Cirila in Metoda je pri zadnji glavni skupščini v Logateu izvoljen kandidat učiteljstva, tovariš Fran Črnagoj, nadučitelj na Barju. Ta je torej oficijalni zastopnik učiteljstva v imenovani šolski družbi.

Strokovni nadzornik za pouk risanja na srednjih šolah in učiteljskih je za dobo 1906—1908 dosedanji nadzornik Herman Lukas.

Bojni klic goriškega nadškofa. Goriški nadškof dr. Sedej je izdal prvi pastirski list. To je pravi bojni klic. Odstavek, ki se tiče šolstva, se glasi: „H koncu Vas, ljubljani v Gospodu, prosim, da nasproti preteči nevarnosti tako imenovane svobodne šole storite svojo krščansko dolžnost. . . Obramba mora odgovarjati napadu: društvo proti društvu, zborovanje proti zborovanju, časnik proti časniku, volitev proti volitvi, prošnja proti prošnji. Pristopajte torej k društvom, ki delujejo in se potegujejo za katoliški značaj ljudske šole, udeležujte se njihovih zborovanj; berite tozadevne spise in časnike; vdeležujte se vestno vseh volitev v občinska zastopstva, v deželni in državni zbor. Ne pozabite, da je Vaša dolžnost vdeležiti se volitev. Kdor vol

slabe občinske zastopnike in poslance, je soodgovoren za vse ono slabo, katero sklenejo dotični poslanci. Brezverski poslanci bodo gotovo glasovali za svobodno brezversko šolo in za postave zoper katoliško Cerkev. Nasledek bo, da bode morali poleg državnih šol zidati in vzdrževati še svoje katoliške šole, cerkve in duhovne. Časi so hudi. A ne bojte se svojih sovražnikov! Oni, ki je premagal peklo in celi svet, bo premagal tudi današnje sovražnike Cerkve. Čujte in molite! Pomagajte si sami in Bog bo Vam pomagal. — Jasno je govoril nadškof in knez. Odkrito je stopil na bojišče, na politično torišče. Sedaj ga vidimo oboroženega s političnim orožjem. Tak stoji pred nami. Boj je izvan, učiteljstvo se ga ne boji!

Turške razmere. Razmere — kakor nikjer na svetu — vladajo na Kranjskem. Seveda je zopet učiteljstvo, o katerem govorimo, nemogočih stvari, od katerega zahtevajo „delaj in delaj!“ — Ali da bi mu pa dali tudi krvavozaslužnega plačila, tega ne poznajo in tudi nečejo poznati. Učiteljstvo naj bi samo delalo, trpelo in — molčalo. — Saj pa tudi nimamo nikogar, h komur bi se zatekli v bedi, komur bi potožili, kadar nas suje že skrajno neusmiljena noga naših gospodov, za nas nima nihče sreče. Režejo nam že itak skromen kruhek, ki nam šele prav zbudi želje po njem; ali najrajši bi nam pretrgali še to skorjico. Evo nov dokaz! V ljubljanski okolici se je pripetil slučaj, ki je naravnost vnebovpijoč. Na neki dvorazrednici je službovala 2 leti marljiva in vrla učiteljica, ki je prvo leto dobivala samo borih 50 K mesečne plače, v počitnicah nič. Prihodnje leto jeseni je napravila usposobljenostni izpit in zdaj je bilo njeno mesto razpisano v definitivno nameščenje. „Upala je in se bala“ od jeseni pa do junija prihodnjega leta, da dobi to mesto. Zaman! Dobila je mesto neka druga gospica. Pa to še ni bilo najhujše! Omenjena koleginja je ostala na mestu še do konca šolskega leta. Ko pa hoče 1. avgusta po trdozaslužene krajcerje v blagajnico, se ji tam porogljivo posmejejo, češ: „Ali ne veste, da niste nikjer več nastavljeni in ne dobite torej več plače?“ — Brez službe, brez stanovanja brez plačila naj bi poblešno in molče čakala, da ji milostno naklonijo kako drugo mesto! Ali ni to mogoče samo pri učiteljstvu? Ako zapodi gospodar dekle pred določenim rokom, jo mora plačati tudi za isti čas; ako ne, si poišče pravice drugod. In kaj pa inteligentna učiteljica? Kje naj išče ta pravice, ako ji oni, ki bi ji morali šteti njeno eksistenco, odtegnejo plačilo? Ali naj stanuje tako dolgo, da ji dajo drugo službo, pod milim nebom in gleda v zrak? Ako ste vi, milostljivi gospodje, toli pametni pa svetujte, od česa naj živi ta učiteljica do tedaj, da se ji posreči, dobiti drugo službo?

Novo šolo zgrade na Razdrtem. Stroški so proračunjeni na 16.207 K 63 h.

Mesto nadučitelja na slovenski ljudski šoli v Brežicah je razpisano; prošnje je treba nasloviti do 26. t. m. na okrajni šolski svet v Brežicah. Pozivljamo slovenske učitelje, da se mnogoštevilno oglasijo; istotako opozarjamo merodajne faktorje, zlasti deželne poslance, da se pravočasno potegnejo zato, da se to velevažno mesto zasede tako, da bo zajamčena vzgoja otrok v slovenskem duhu.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1224.

Kranjsko.

Na dvorazredni ljudski šoli v Ornemvrhu se razpisuje s tem 2. učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 1. septembra 1906.

Prosilci, kateri v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu, dne 29. julija 1906.

Št. 1825.

V krškem okraju se razpisuje s tem voditeljsko mesto na enorazrednici v Telčah in učno mesto na štirirazrednici v Mokronogu v začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 15. avgusta 1906.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 31. julija 1906.

Tvrdka J. GIONTINI v Ljubljani,

ustanovljena meseca maja 1844. l.,

priporoča za prihodnje šolsko leto

p. t. krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom

svojo veliko zalogo

vseh šolskih potrebščin, knjig, pisank, zemljevidov in učnih pripomočkov.

Pri nakupu večjih partij in pri takojšnjem plačilu znižane cene.

S kakšnimi težavami sem se moral boriti.

Spisal Ivan Lapajna.

(Dalje)

Šolski in učni red z dne 20. avgusta 1870, ki smo ga pokopali ravno te dni, je bil izdan le za splošne ljudske šole, kar je bilo čisto naravno, ker takrat druge vrste ljudskih šol še ni bilo. Znabiti ni bilo takrat v Avstriji že 50 meščanskih učilnic. Toda do l. 1875. je bilo že več meščanskih šol, osobito na Češkem. Zato je naučno ministrstvo l. 1875 nasproti češkemu deželnemu šolskemu svetu odredilo, da velja šolski in učni red tudi za meščanske šole. Zakaj navajam to? Zato, ker mi je ta zadeva napravila toliko neprilik. Meščanska šola v Krškem vzdržuje sicer šolski okraj, ta plačuje učitelje in ta skrbi po zakonu tudi za stvarne potrebščine, za kar zajemlje denar iz okrajnega šolskega fonda, ki ga opravlja c. kr. okrajni šolski svet. Zato so mislili, da je meščanska šola s svojim učiteljstvom vred podrejena direktno tej gosposki in čisto nič ne krajnemu šolskemu svetu. Toda stari šolski in učni red je imel nekaj določb (n. pr. razdelitev šolskih ur na dnevni čas, t. j. začetek dopoldanskega in popoldanskega pouka, dovolitev dopusta (do 3 dni) šolskemu voditelju itd.), katerih izvršitev sodi v delokrog krajnega šolskega sveta. Iz teh določb in iz državnega šolskega zakona ter kranjskega deželne zakona o šolskem nadzorstvu z dne 25. februarja 1870 sem pravilno sklepal, da je meščanska šola, ker je ljudska šola, podložna najprvo krajnemu šolskemu svetu, in da sem jaz ud te najnižje šolske instance, ki jo moram prositi dopusta in ki mora določiti, ali naj začnem šolo ob 7., 8., 9. zjutraj, ob 1., 2. ali 3. uri popoldne.

V teh mojih nazorih me je potrdil tudi c. kr. okrajni šolski svet v Krškem dne 15. septembra 1879.

Ker sem bil ud krajnega šolskega sveta z glasovalno pravico, ni bilo to po volji l. 1887 takratnemu nadučitelju, ki je imel v krajnem šolskem svetu le posvetovalni glas v zadevah svoje ljudske šole. Ta sicer vrli pedagog in odlični šolnik ni me povabil v imenu enako vrlega predsednika k seji krajnega šolskega sveta. Zaradi moje pritožbe je pa stal c. kr. okrajni šolski svet na moji strani, kakor kaže ta-le odlok:

„Krajnemu šolskemu svetu v Krškem!

Na podlagi sklepa c. kr. okrajnega šolskega sveta z dne 7. t. m. se krajnemu šolskemu svetu na ondoto ulogo z dne 27. februarja 1886, št. 38, javlja, da je vsakočasni ravnatelj meščanske šole ud tukajšnjega krajnega šolskega sveta kot zastopnik šole. Vodja ljudske šole je pa ud krajnega šolskega sveta s posvetovalno pravico.

Meščanska šola se namreč šteje v državni šolski postavi z dne 14. maja 1869, drž. zak. št. 62, med javne ljudske šole in je tedaj kot taka v smislu postave z dne 25. februarja 1870, št. 11. dež. zak., podredjena krajnemu šolskemu svetu, nje ravnatelj stopi po § 4., odstavek 2., prej omenjene deželne šolske postave kot ud v krajni šolski svet, ravnateljji drugih šol se pa udeležujejo obravnave krajnega šolskega sveta s posvetovalnim glasom, če te obravnave zadevajo njih učilnice.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem dne 8. julija 1887.“ (Dalje.)